

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Caput XII. Qui excitatio ciborii incendio hostibus fuerit Thessalonica per
Sancti providentiam liberata a.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

A **Μ**αι γενού, φιλανθρωπώτατε Μάρτυς Χριστού, οὐ φέρω γάρ, οὐ λέγω τοῖς χεῖλεσιν, ἀλλ' οὐδὲ γράμμασιν ἐγχαράξαι τῆς βλασφημίας τὸ μέγεθος· ἑτέρως δὲ πᾶς περιφράσαι δηλώσω τὴν ἔνοιαν;) Ἐλεγε γάρ συμπατριάν τινα τοῖς πολιταῖς αὐτοῦ συνεργεῖν τὸν ὑπερένδοξον μάρτυρα, κατ' αὐτοῦ πληροφοροῖν βουλομένοις τοῦ προστυγχάνοντος. Οἱ δὲ, τὸ ἄκρον τῆς βλασφημίας οὐχ ὑπομείναντες, βύσαντες τὰ ὄτα ἐξέησαν.

92 Μετὰ δὲ ἡμέρας δύο, τάχα δὲ οὐδὲ πλήρεις δύο, τὸ πᾶν σῶμα τοῦ ἀνδρός ἀπάνωθεν ὤμων ἕως ἄκρων ποδῶν νόσῳ δεινотάτῃ κατεσχέθη οὕτως, ὡς μὴδὲ διαγνωσθῆναι τὸ νόσημα παρὰ τῶν τῆς ἱατρικῆς ἐμπείρων καὶ μῆνας περίπου ἄκτῶ ἐν τῷ προλεχθέντι παμφάγῳ διατελέσας νόσῳ, τέλος πολλῶν ὧσων γενομένων, καὶ ῥῶσιν ὡσπερ ἐσχηκός αὐτοῦ, εἰς τοῦτο κατέληξε τὰ τῆς ὀργῆς, ὡς τὸ ἡμίση μέρος τοῦ θλου σώματος παρεστῆναι, ὡς ἔχειν μὲν αὐτὸν τῆ θεία πάντα τὰ μέλη, τῆ δὲ ἐνεργείᾳ μίαν χεῖρα, καὶ ὤμων ἕνα, καὶ στήθος καὶ κοιλίας τὸ ἥμισυ, καὶ μῆρον ὡσαύτως ἕνα, καὶ γόνυ καὶ πόδα. Καὶ διαμεμενῆς οὕτως ἐπὶ μῆνας ἑτέρας τέσσαρας, ὡς πληρωθῆναι αὐτῷ τὴν ἐναντιον, οὐ πρότερον ἐπισκέψας τοῦ Ἀθλοφόρου κατηξιῶθη, καίτοι φιλανθρωπώτατος ὑπάρχοντος, πρὶν ἢ μετὰ δακρύων πολλῶν ἐν τῷ αὐτοῦ πανσέπτῳ ναφί πάσῃ δυνάμει ἐξωμολογήσατο ἑπτακίνας καὶ συνθήκας θεῖναι πρὸς αὐτὸν· ἐπερωκίνας μὲν τὴν αὐτοῦ ἀκαταφρόνιτον δύναμιν, μὴ τολμῆσαι δὲ τὸ λοιπὸν ἀφροσύνης ῥῆμα τοιοῦτον, μὴ δὲ κἄν διὰ γλιώττης, ἐξενεγκεῖν, τῷ δὲ Θεῷ, κ. τ. λ.

probatione, certaminum Victoris, timorem in medium adducentibus, ita praefectus respondit: (verum, misericordissime Christi Martyr, propitius mihi sis; blasphemiae enim magnitudinem, non dico labiis, sed nec litteris exprimi fero; aliter autem qui circumloquens cogitationem aperiatur?) Fraudem enim quamdam esse, dixit, gloriosissimum Martyrem civibus suis, per eum certam rei occurrentis fidem facere volentibus, adminiculari. Illi vero, blasphemiae magnitudinem non ferentes, obturatis auribus, exierunt.

92 Post duos vero dies, forte autem nec duos plenos, totum viri corpus ab humeris ad pedum usque extremitatem morbo gravissimo est correptum, ita ut nec ab artis medicae peritis morbus cognosceretur; cumque menses circiter octo in praedicto morbo omnivoro perdurasset, tandem, adhibitis quibuscumque medelis, meliusque ipso quodammodo habente, desit in id pena, ut media totius corporis parte esset debilitatus, ita ut specie quidem omnia membra, effectu autem manum unam et humerum unum, pectorisque et ventris dimidium, similiter et femur unum et genu et pedem dumtaxat haberet; cum porro quatuor menses alios, quo ei impleteretur annus, ita mansisset, non prius certaminum Victoris, utut misericordissimi, visitatione dignus est habitus, quam multis lacrymis in venerando quam maxime illius templo mente tota esset confessus, sese peccasse eique spondere, fore ut illius quidem non contemnendam potentiam agnosceret, insanum autem verbum huiusmodi deinceps, nec ore etiam, proferre auderet. Deo etc.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

punitum ab
illo fuisse re-
fert.

ANNOTATA.

a *Caput hoc, quod hic, prout apud nos e codice olim Mazarinæo descriptum exstat, lectoris oculis subjicimus, a fol. 82 usque ad fol. versum 85 in monumento isto litterario recensetur, sequenti isthoc paulo breviori, quam hic noster sit, titulo affectum: Περὶ τοῦ βλασφημῆσαντος ἐπάργου, De praefecto, qui blasphemavit; exstat porro et apud Mabillonium tom. 1 Veterum Analect. pag. 82 et seq., per Anastasium Bibliothecarium compendio relatum.*

b *Actus Apostolorum cap. 5 et 8.*

c *Vide eosdem Actus cap. 13.*

CAPUT XII.

Qui excitato ciborii incendio hostibus fuerit Thessalonica per Sancti providentiam liberata a.

Ἄλλ' ὁ πᾶς ἡμῶν χρόνος τὰ τοῦ μάρτυρος οὐκ ἐπαρκέσει διηγουμένοις θαύματα, καὶ δέδοικα μὴ τὸν φιλομάρτυρα πόδων ἡμῶν σπειδῶν ἀνάπτειν τοῖς διηγήμασι, τῷ πλήθει τῆς γραφῆς τὸν κῆρον ἐπέξωμαι, καὶ παραδώσω τὴν πρόδουμον ἀκοὴν ἀκυβερνήτῃ ναυτικῶν. Πάντα γάρ, ὡς λόγος, ὑποῖσι ἀνδρώπου φύσει, κῆρον δὲ οὐδαμῶς. Εἰ καὶ οὗτοι κῆρος τῶν θείων διηγημάτων οὐδεὶς τοῖς ἐχέφροσι διὰ τὸ μάλλον τὴν διψῶν τοῦ ἐγεμονικοῦ διακαίεσθαι, τῶν χανδῶν δι' ἀκοῆς τὰ τοιαῦτα ἐκπεποκτότων, πλὴν καὶ μὴ τιναν τὴν ἀπιστίαν ἐξαμαρτάνειν, φειδόμενοι δείξωμεν τῶν ἀμέτρων θαυματουργημάτων τοῦ μάρτυρος, καὶ τὸν κολοφῶνα τούτων ἑαυτοὺς ἀνατείναντες, τὰς ἐν πολέμοις αὐτοῦ προνοίας, καὶ βοηθείας συγγράψω-

Enimvero nobis, Sancti mirabilia narranti-
bus, nec omne tempus sufficere, timeo-
que, ne vestrum erga Martyrem affectum nar-
rando accendere student scripturae multitudine
satietaem inducam auditumque alacrem nau-
sae immoderate tradam. Omnia enim, ut aiunt,
natura humana sufferet, satietaem autem ne-
quaquam. Etsi vero iis, qui sane mentis sunt,
earum, quae de rebus sacris sunt, narrationum,
quod animi sitim potius, avide talia, qui capaces
sunt, per auditum imbibentibus, accendant,
satieta nulla sit, tamen, ne etiam quorundam
incredulitatem peccare faciamus, Martyris abs-
que numero miracula parce commemoremus
nosque

Auctor pra-
teritis, quae
adhuc restant,
Sancti mira-
culis,

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

duo tantum
adhuc, quæ
ad bellum
spectant, ca-
pitulum, quo
narraturum,
præfatur.

nosque ad horum finem extendentes, ejusdem in bellis curas, præstitaque auxilia conscribamus.

94 Verum si hæc rursus, quæ novimus atque audivimus, memorare institerimus, prolixitatem immodicam scriptioni tribuemus. Dum enim præterita ordine exponimus, gesta diebus singulis facinora occurrunt, seu potius, quæ gesta aliquando fuerunt, occurrere non desinent, etiamsi per vitam omnem nosque et qui post nos venturi sunt, scribere aggrediamur. Duobus igitur, iisque solis auxiliis, in bello lati, capitibus propositis, silebimus *b*. Narrationi enim inherentes propositum terminare haud possemus. Gaudeo autem, dilecti, quod grandia vobis gloriosissimi certaminum Victoris facta proponens, ipsos eorum, quæ gesta sunt, auditores testesque (spectatores enim illorum plurimi fuistis) nactus sim, ita ut, etiamsi eorum, quæ dicentur, magnitudo omnino et auditum et mentem percursura sit, laborare mihi, quo vobis audientibus fidem faciam, opus futurum non sit.

B
Sancti ciborium, fuso omni, quo splendebat, argento, comburitur, cumque, quo id acciderat,

95 Decorati illius pulchris victoriis civitatemque amantis martyris Demetrii festivitatem vigesima sexta Octobris die, ut consuevit, regio tota celebrabat, cumque omnes, utpote Domino servorum suorum desiderium implente gaudioque Martyris ampla in pace illos dignante, nec ullo tunc insonante in loco voce barbarica, spiritualiter lætarentur, secunda festivitatis die *c* subito nocte media e certaminum Victoris (ita enim me loqui rei exitus suasit) dispensatione sacrum illius argenteum ciborium, cujus superius sæpe meminimus *d*, igne incensum est. Hoc autem brevi per totam civitatem audito, omnes præcipue ætate juvenes, sommo expedito per vigorem excusio, congregati sunt, adeo ut numero tam multi fuerint, ut templum maxime venerandum obstrueretur. Argentum omne, igne liquefactum, in pavimento, ut aqua, jacebat; fluminis autem in modum id circumluebat amphorarum multitudo, quibus et Dei providentia flammæ periculum superatum est.

incendium a turbis accurrentibus fuisse extinctum, luxque deinde a templo abire nollent.

96 Non enim animi dejectione in consilii inopiam ciborii incendium tantum immergebat, quantum metus, ne flamma ad templi lacunar progrediretur, spectantium corda torquebat. Quod cum etiam (timor enim, quem timebant, super eos, ut scriptum est, irruit) ex eo, quod, appensa e ciborii vertice catena ferrea, e qua quidam multum lucens argenteusque crater tunc dependebat, ignis per hunc smilacis in modum diffusus lacunar attigisset, redigereque in cinerem calathos ita dietos inceperat, factum fuisset, continuo tunc quidam per aera vasis pluribus aquiferis bene instructi in trabes currentes ignem, Deo cooperante, superarunt. Post hæc igitur, cum turbarum multitudo non exiret, sed intro maneret, iique, qui eam abigebant aut etiam per noctem intempestam discedere jubebant, suadere id populo non possent, quosdam templi maxime venerandi curatores, ne aliqui, quod et populi frequentia et nox adesset, haud noti argentum, non tantum, quod igne combustum erat, sed et omne, quod ob festivitatis decorem erat appensum, surripere studerent, timor subiit.

μεν.

94 Ἀλλὰ κἀν ταῦτα πάλιν, ὧν ἔγνωμεν καὶ ἠκούσαμεν, μνημονεῖσαι προδόμεθα, μήκος ἄφατον τῆ γραφῆ περιδύσομεν. Ἐν ᾧ γὰρ τὰ παρελθόντα συντάττομεν, καταλαμβάνουσιν ἐφ' ἐκάστης ἀνδραγαθίματα, καὶ μᾶλλον οὐ λήξουσιν ποτε προσγινομένα, εἰ καὶ διὰ θίου παντός ἡμεῖς τε καὶ οἱ μεθ' ἡμᾶς συγγράφειν ἐλοιμέθα. Ὅμοιον δὲ καὶ μόνον κεφάλαια πολεμικῆς ἐπιχειρίας προδέντες σιγήσομεν. Ἢ διηγήσει γὰρ ἐπιμένοντες περατόσαι τὸν σκοπὸν οὐκ ἰσχύσομεν. Καίρω δέ, ἀγαπητοί, παρ' ἡμῶν τὰ τοῦ πανενδόξου ἀδελφοῦ προτιθεῖς κατορθώματα, τοὺς αὐτοὺς ἀκρατὰς τῶν γενομένων, καὶ μάρτυρας κεκτημένους, ὡς μὴ κόποι μοι δεῖν περὶ τὴν πεῖθω τῶν ἀκούοντων ἡμῶν (θεαταὶ γὰρ τούτων οἱ πλείστοι γέγονατε) εἰ καὶ τὸ μέγεθος τῶν ῥηθησομένων ἐκπλήξει πάντως καὶ τὴν ἀκοήν, καὶ τὴν ἔννοιαν.

95 Τοῦ καλλινίκου τούτου καὶ φιλοπόλιδος μάρτυρος Δημητρίου ἡγὼν ἑορτὴν ἡ χώρα πᾶσα, καθὼς εἰώθει, τῆ τοῦ ὀκτωβρίου μηνὸς εἰκαδὶ ἕκτη ἡμέρᾳ· καὶ δὴ πάντων εὐφαινομένων πνευματικῶς, ὡς πληρώσαντος τοῦ Κυρίου τὴν εὐχὴν τῶν δούλων αὐτοῦ, καὶ ἀξιόσαντος αὐτοὺς τῆς χαρᾶς τοῦ μάρτυρος ἐν εἰρήρῃ πλατείᾳ, καὶ βαρβαρικῆς ὁμοφῆς μηδύλας μηδαμοῦ τήνκαυτα κατχορυσμένης, τῆ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς ἄφρον μίσθης νυκτὸς κατ' οἰκονομίαν τοῦ Ἀδελφοῦ (αὐτο γὰρ με λέγειν τὸ πέρας τοῦ πράγματος ἐπίσειν) ἀνήφθη πυρὶ τὸ ἅγιον αὐτοῦ κιβώριον τὸ ἀργύρεον, περὶ οὗ πολλὰκις ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν. Τούτου δὲ κατὰ πάσης τῆς πόλεως ἐν βραχείᾳ καιρῷ διακουθέντος, συνήχθη πᾶν τὸ νέον ὡς μάλιστα τῆς ἡλικίας, τὸ καὶ τὸν ἵπνον εὐχερῶς δι' εὐσπένειαν ἀπόβαλλον, ὡς δὲ τοσοῦτοι γέγονασιν, ὡς ἀποβυσθῆναι τῷ πλήθει τὸ πανάγιον τέμνος. Ὁ μὲν ἀργύρεος αὐτοῦ τῷ πυρὶ ἦν ἄπας ἐπὶ ἐδάφους ὡς ὕδωρ, τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἀμφορέων περιέκλυε τούτου ποταμίδιον, ὅφ' ὧν καὶ προνοίᾳ Θεοῦ νεκίητο τὸ τῆς φλογὸς ἐπικίνδυνον.

96 Οἱ τοσοῦτοι γὰρ τῆ ἀδύμια πάντας εἰς ἀμνηχανίαν ἐβάπτισεν ἡ τοῦ κιβωρίου πυρπόλησις, ὅσον ἡ προσδοκία τοῦ φθανεῖν τὴν φλόγα παρὰ τὴν ὄρσην τοῦ ναοῦ τὰς καρτίας τῶν Θεομένων ἐξέτηκεν· ὅπερ καὶ γενομένου (φόβος γὰρ, ὅν ἐδεδοίχασαν, ἐπέληθεν αὐτοῖς κατὰ τὴν γέγραπται) ἐκ τοῦ διὰ τῆς κορυφῆς τοῦ κιβωρίου κρεμαμένης ἀλύσεως σιδήρα, ἔξ ἧς πολὺν τῶς τις ἀπεωρεῖτο καὶ ἀργύρεος τήνκαυτα κρατήρ, δι' οὗ δίκην σμίλακος τὸ πῦρ ἀνανεμῆθεν φθάσει τὴν ὄρσην καὶ τοὺς κλινομένους καλᾶθους ἀρξασθαι περαιοφροῦν· καὶ δὴ τότε τινας, ἀεροδρομήσαντες εὐσκέλιτος κατὰ τῶν δοκῶν σὺν ἀγγείαις πλείσιν ὑδατοφόροις, Θεοῦ συνεργείᾳ περιγεγόνοντο τοῦ φλογμοῦ. Μετὰ γούν ταῦτα, τὸ πλῆθος τῶν ὄχλων οὐ διεκχωροῦντος, ἀλλ' ἐπιμένοντος ἔνδον, καὶ τῶν ἀποσποβόντων, ἡ καὶ ὑποχωρεῖν διὰ τὸ ἄωρον τῆς νυκτὸς κελαινόντων, οὐκ ἰσχυρόντων πεῖσαι τὴν πλῆθύν, θεὸς ὑπεσίγηθε τινας τῶν κηρομένων τοῦ πανσέπτου ναοῦ, μὴ τινας ἀγνώτες διάτε τὸ πλῆθος τοῦ ὄχλου, διάτε τὸ νύκτα τυγχάνειν, ἐπιχειρήσαιεν εἰς ἄρπαγὴν τοῦ ἀργύρου, οὐ τοῦ καταφλεχθέντος μόνου τῷ πυρὶ, ἀλλὰ καὶ παντός τοῦ κρεμαμένου πρὸς εὐκοσμίαν τῆς ἑορτῆς.

97 Καὶ δὴ βουλευσάμενος τὰς ἀξιωμακλήτους ἀνὴρ, καὶ τὴν ἐντιμὸν στρατιάν τοῦ Δακικοῦ καλουμένου σκορπίου τῶν ὑπερλάμπρων ὑπάρχων τοῦ Ἰλλυρικοῦ στρατεύμενος, ὡς οὐκ ἔσται τρόπος ὁ δυνάμενος ἀλύπει, καὶ εὐπροσασίτως ἐξωδήσει τὸν ὄχλον ἐκ τοῦ ναοῦ, εἰ μὴ προσασίτοι τὰς ὀρμιδίας βαρβάρων ἐπιδρομῆν, τοῦ ἀλλοφόρου τὴν ἐκείνου καρδίαν εἰς τοῦτο κινήσαντος, ἤρξατο βοᾶν, Βάρβαροι περὶ τὸ τεῖχος, ὃ ἀνδρες πολῖται, ἀπροσδοκίως ἐβάνθησαν, ἀλλὰ σὺν ὅπλοις ἅπαντες ὑπὲρ τῆς πατρίδος ὀρμήσατε· καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνος δῆθεν ἔδωκεν πλαττούμενος, καὶ μόνον γενόμενος τοῦ ἐξαγαγεῖν τοὺς ὄχλους ἐκ τοῦ ναοῦ, καὶ κατασφαιλίσαι τοὺς πύλωνας, ὡς ἂν μετ' ἡσυχίας ἡ συλλογὴ τοῦ γενουθέντος ἀργύρου προσένηται. τὸ δὲ προμηθεῖα καθεστῆκει τοῦ πανενδόξου Μάρτυρος εἰς τὸ μὴ νυκτῶν ὑπ' ἀγνοίας κινδυνεύσαι τὴν πόλιν· ὁ γὰρ δῆμος ἅπας, τῆς ἀπροσδοκίτης ταύτης βοῆς κατακούσαστες, ἔδραμον εἰς οἴκους, καὶ ὀπλισθέντες ἐπὶ τὰ τεῖχη ἀνήσαν.

98 Εἶτα καθορῶσιν ἐπὶ τὸ πεδίον τοῦ σεβασμίου ναοῦ τῆς Χριστοφόρου μάρτυρος Μαρτῶνης πληθὺν βαρβαρικὴν οὐκ ἄγαν μὲν πολλὴν (ἄγρι γὰρ πεντηκλιῶδων παρ' ἡμῖν ἐλογίσθησαν) σφοδρὰν δὲ τῆ ἰσχύϊ διὰ τὸ ἐπιλείτους τε ἅπαντας, καὶ ἐμπεριπολιέμενος καθεστῆκναι οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἀδρᾶ πόλει τηλικαύτη προσέβαλλον, εἰ μὴ βίωμη καὶ θάρσει τῶν πόπτοι καὶ αὐτοὺς στρατευσαμένους διενηροχότες ἐτίγγανον. Ὡς δὲ ἀνέκραξεν ἀπὸ τοῦ τεύχους ἡ πόλις αὐτοῦ τὸς ἀντιπύλους εἰσδέψασα (ἄρραρος γὰρ λοιπὸν ἦν, καὶ τὰ τῆς ἡμέρας ἐπέρωσκεν) οἱ πλείστοι κατεβδόντες, καὶ τὰς πύλας ἀνοίξαντες, ἔβη τὴν συμπολὴν πρὸς ἐκείνους, τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἀλλοφόρου αὐτοὺς ἐναρχίσαντος, ἐποίησαντο ἤδη λοιπὸν φράσαστας τῆ μανίᾳ τῆς θρηωδίας αὐτῶν καὶ μέχρι τοῦ σεβασμίου τεμένους τῶν τριῶν ἁγίων μαρτύρων Χιόνης, Ἐιρήνης, καὶ Ἀγάπης, ὅπερ, ὡς ἴσται, βραχυτάτῳ διαστήματι τοῦ τῆς πόλεως τεύχους ἀφίστηεν.

99 Καὶ δὴ μέχρι πολλοῦ τῆς ἡμέρας σφῆρηγνυμένων ἀμοστέραν ἀλλήλοις, καὶ τὰς διώξεις καὶ τὰς ὑφέσεις ἐκινδυνύοντες οἱ τοῦ ἀλλοφόρου στρατοποισάμενοι διὰ τὸ πάντας τοῦ τῶν Σκλαβίνων ἔθνους τὸ ἐπίλεκτον ἄνθος, ὡς εἰρηται, τοὺς ἀντιπαρτασσόμενους καθεστῆκναι, τέλος αὐτῆς τοῦ μάρτυρος τῆς ἐπιστάσις ἐπιφανείσης, ἀπεδιώχθη τὸ βαρβαρικὸν αὐτῆς ἡμέρας, τῶν τῆδε μέρων οὐ παρ' ὀλίγους ὑποχωρήσαν, ἤπερ εἰσέβαλεν καὶ τὰ μὲν τῆς τότε γεγεννημένης ἀπροσδοκίτης, καὶ τῆς ριῶδους ἐπιδρομῆς οὕτω συνετελέσθη· ἐπανάλθωμεν δὲ τῆς λόγῳ πρὸς τὸν καιρὸν τῆς νυκτός, ὅτε τὸ πλῆθος ἅπαν τῆς πόλεως, τὸ ἅγιον τίμενος τοῦ πανενδόξου μάρτυρος, κατακλιπὸν ὄρμησεν ἐπὶ τὰ τεῖχη, τῷ κράξαντι πιστεύσαντες, ὡς οἱ βάρβαροι παρεγένοντο. Ἢ γὰρ ἀκολούθια τοῦ διηγήματος, καὶ τὴν τοῦ ἀλλοφόρου περὶ ἡμᾶς τοὺς ἀμαρτωλοὺς κηδεμονίαν ἀποδείξειεν, ἀναντίρροπον, καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς εἰς τὸν αὐτοῦ πόθον ἀνασφῆλίζειεν τῆς πατρικῆς ὡς περ ἀντιλήψεως ἀναμνησκουμένη ἐκίστατε.

100 Ὁ γὰρ λαμπρὸς καὶ φιλομάχτος ἐκείνος ἀνὴρ ὁ βοήσας ἐν τῷ ναῷ, καὶ τὴν τῶν βαρβάρων δῆθεν πλασσόμενος ἀφίεν, ὡς ἶδεν ἅπαντας ἐξορμήσαντας, καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἀλλοφόρου καθησυχάζαντα, μόνον τῶν τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ ἔθων ἀπομεινάτων, καὶ τινῶν ὀλίγων, καὶ γνησίων φίλων τοῦ προλεχθέντος ἀνδρός οὗς αὐτὸς ἐκοντὶ παρακατέσγεν, ὡς εἰδὸς τὸ γενόμενον, εἶπεν τοῖς ἐν τῷ ναῷ παραμένουσιν. Ἰδοὺ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ βοηθήσαντος, καὶ τοῦ πανενδόξου μάρτυρος συνεργήσαντος, καὶ τὸ πῦρ ἐσέσθη, καὶ οὐδὲν τῶν ἐντεῦθεν

97 Ac vir quidem aliquis memorari dignus, spectabilique, quo Dacico, ut vocatur, perillustrum Illyrici praefectorum scrinio praerat, munere fungens e, cum modum, quo absque animi aegritudine molestiaque, nisi quis subitanam barbarorum incursionem pratexeret, e templo expelli turba posset, nec suppetere consideraret, vociferari, certaminum Victore cor ejus ad hoc incitante, incepit, Barbari ad muros, o viri cives, inexpectato apparuerunt, sed omnes cum armis pro patria erumpite. Atque haec quidem fingens ille, tantumque e templo turbas exigere, portasque, quo fusi argenti quiete fieret collectio, firmiter occludere intendens, clamabat; id autem, nec noctium errore civitas periclitaretur, gloriosissimi Martyris providentia erat. Omnis enim populus, cum vocem hanc inexpectatam audivisset, ad aedes suas cucurrit, assumptisque armis, muros conscendit.

98 Tum in Christiferae martyris Matronae venerandi templi g area barbarum videt multitudinem, non admodum quidem (quinque enim millium dumtaxat apud nos existimati sunt) numerosam; robore autem, quod omnes essent et selecti et bellicae (neque enim, nisi robore animique audacia omnibus, qui cum eis umquam bellarant, praestitissent, civitatem tantam ita confestim invasissent) artis periti, vehementem. Ut porro, e muris sese suismet oculis (aurora enim tandem advenerat diesque illucescebat) inimicos conspicatam, civitas succlamavit, pluri descendentibus portasque aperientes foris adversus eos, jam tandem feritatis suae furore usque ad venerandum etiam, quod quemadmodum nostis, brevissimo intervallo a civitatis muro distat, trium sanctarum martyrum Chiones, Irene et Agapes templum progressos h, conflictum, Christo ac certaminum Victore illos corroborante, commisere.

99 Cum vero et per magnam diei partem conflictu mutuo sese ambo attrivissent, iique, qui certaminum Victoris erant, majori cum periculo, quod qui adversus eos pugnabant, totius Sclavinorum gentis i selectus, ut dictum est, flos esset, et in inimicos irruerent, et eorum impetum exciperent, tandem ipsa Martyris sese manifestante cura, barbarorum exercitus, non paucis ea ipsa, qua irruerant, parte retrocedentibus, eadem die fuit fugatus. Atque ita quidem tunc inexpectata feraque, quae eventum, terminata fuit incursio; sermone autem ad noctis tempus, quando omnis civitatis multitudo, sacrum gloriosissimi Martyris templum relinquens, ad moenia, fide ei, qui barbaros advenisse clamabat, adhibita, cucurrit, revertamur. Narrationis enim ordo et manifesto certaminum Victoris de nobis peccatoribus curam ostendere, et paterni veluti subsidii memoriam frequenter reducens animas nostras ipsius amore incendere potest.

100 Praeclarus enim Martyrisque amans vir ille, qui, barbarorum nempe adventum simulans, in templo clamavit, cum omnes egrossos, certaminumque Victoris templum, solis iis, qui e ministerio ejus erant, paucisque etiam quibusdam predicti viri, quos ultro hic retinuerat, genuinis amicis intro remanentibus, quietum videret, iis, qui in templo supererant, utpote rem, quae acciderat, perspectam habens, dixit: Ecce, Christo ac Deo juvante gloriosissimoque

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.
a viro quo-
dam, ut id
faciant, con-
ficto ad mu-
ros barbaro-
rum accessu
inducuntur:

ast id, quod
is confusa-
rot, verum
comperitur:

hincque plu-
rimi, civitate
egressi, ma-
nus cum ho-
stibus conse-
runt.

cosque tan-
dem, Sancto
juvante, in
fugam ver-
tunt,

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

simoque Martyre cooperante, et ignis exstinctus est, et nihil eorum, quæ ad locum hunc spectant, interit. Templi igitur portas claudentes quiete argentum, quod fustum est, colligite. Iterum enim, recte novi, loci hujus decor per sanctum Martyrem excitabitur; cum autem illi, obseratis portis, et argentum colligerent et ab exustione purgarent, barbarorum phalangis, civitatisque exercitus tumultuarie congregientium clamor gravis et qui procul audiretur, excitatus est.

quod cum
is, qui hos-
tium adven-
tum confide-
ret, ideoque hunc
non credens,

101 Cum vero, qui in templo erant, clamore essent turbati, eaque, quæ præ manibus habebant, negligerent, mirabilis vir ille dixit eis: Vos, fratres, opus vestrum facite, nullumque de barbaris sermonem habete. Ex eo enim, quod ego illud divulgarim, turbatum auditum habetis, editumque modo clamorem, qui unde factus sit, nescitis, barbarorum similiter esse, e præconcepta opinione existimatis. Non ita autem, non ita est. Ego enim, suggerente Martyre, barbarorum famam, ut hinc turbam abigerem, vosque, quæ ad templi cultum securitatemque spectarent, tranquille curaretis, confinxī. Sacre autem ædis ministri, virique, qui hæc dixerat, amici uno veluti ore dixerunt: Deus sancti gloriosissimique martyris Demetrii benedicat et in bonis producat vitam tuam, primum quidem quod sacra vasa templeque securitatem ut genuinus Christianus sedulo curaris, deinde vero quod animas nostras, fictione tua ex vero manifestata, veluti ex inferno ad lumen reduxeris.

ne si, qui
cum eo in
templo man-
serant, au-
dito clamore
turbarentur,
monestur,

102 Cum enim, vera te de barbaris clamare, existimarem, oculis (testis sit veritas) neque ea, quæ præ manibus erant, tota mente, quæ ad bellum existimatum spectabant, videbamus: nunc autem omnes iis, quibus studemus, manum alacriter admovebimus. Dum vero cum templi ministris et hi, qui cum eo erant, juvenes fida alacritate ad ea, quæ adusta erant, purganda, eaque, quæ in carbones redacta erant, efferenda operam suam conferrent, belli clamorem apertius percepere quædamque per assuetum auditum barbaricæ vociferationis signa cognovere. Ille autem, cum hos rursus turbatos videret, quid, ait, amentes statis, operis nullam curam habentes? Dixi vobis, templum curate nullumque de bello sermonem habete. Illud ego, ut ante dixi, fictione ultro, ut ædem a populo deseri facerem, abhibita, divulgavi; nunc igitur nihil solliciti, quæ præ manibus sunt, veluti certaminum Victoris servi, curate.

e certis tan-
dem aucto-
ribus audi-
visset,

103 Cum porro iterum verbis illis animum recipientes, quæ ad templum spectarent, colligere et purgare et comportare, aquaque pavementum mundare cœpissent, venerunt quidam, gratia Christi Dei nostri inimicos, qui in portas irrumpere ausi fuerant, esse fugatos, annunciantes; certaminum autem Victoris auxilium idque solum ad felicem exitum bellum perduxisse, primum quidem quod ad templum suum civitatis incolas, excitato incendio (non enim, nisi eos veneratio erga templum, cum consternatione conjuncta, excitasset, importuno noctis tempore festinanter e lectis surrexissent) coegerit; deinde vero, quod, cum eos veluti ad confictum congregasset parassetque, audacia impletos per unam hominis vocem more insolito e portis egredi fecerit, servosque suos, ab aurora nunc usque bis ter-

ἀπόλετο· κλείσαντες οὖν τοῦ ναοῦ τὰς θύρας, μεθ' ἡσυχίας τὸν χωνευθέντα συλλέξατε ἀργυρὸν· πάλιν γὰρ εὐοδα εἶη ἡ εὐπρέπεια τοῦ τόπου τούτου διὰ τοῦ ἁγίου μάρτυρος ἀναστήσεται· τῶν δὲ ἀσφαλισμένων τὰς θύρας, καὶ συλλεγόντων τὸν ἀργυρὸν, καὶ τὰ τῆς πυρκαϊᾶς διακαταϊρόντων, ἠγείρεται δεινὴ βοή καὶ μακράκουστος τῆς τῶν βαρβάρων φάλαγγος καὶ τοῦ στρατοῦ τῆς πόλεως ἑξαυτοσχεδίου συρρήγνυμένων.

101 Ὡς δὲ κατεβουβήθησαν οἱ ἐν τῷ ναῷ τῇ βοῇ καὶ τῶν ἐν χερσίν κατημέλησεν, λέγει αὐτοῖς ὁ θεομάρτυς ἐκεῖνος ἀνὴρ· Ὑμεῖς, ἀδελφοί, τὸ ἔργον ὑμῶν ποιεῖτε, καὶ μηδένα λόγον ἔχετε περὶ βαρβάρων· ἐκ γὰρ τοῦ ἐμὲ τούτο διαβοῆσαι τετραραγμένῳ ἔχετε τὴν ἀκοήν, καὶ τὴν νῦν βοήν οὐκ οἴδατ' ἔδει γεννημένην εἰκότως διὰ τὴν πρόληψιν βαρβάρων εἶναι νομίζετε· οὐκ ἔστιν δὲ οὕτως, οὐκ ἔστιν ἐγὼ γὰρ, τοῦ ἁγίου μάρτυρος ὑποβαλόντος, τὴν τῶν βαρβάρων φήμην ἀνεπίκαστην, ὡς ἂν διασκεδάσω τὸν ὄχλον ἐντεύθεν, καὶ μεθ' ἡσυχίας ὑμεῖς τὰ περὶ τὴν κοσμησὴν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ ναοῦ μεριμνήσητε· οἱ δὲ τοῦ ἁγίου οἴκου λειτουργοί, καὶ οἱ φίλοι τοῦ ταῦτα εἰρηκότος ἀνδρὸς ὡς ἐξ ἐνδὸς στόματος εἶπον, ὁ θεὸς τοῦ ἁγίου καὶ πανευδόξου μάρτυρος Δημητρίου εὐλογῆσαι καὶ πληθύναι τὴν ζωὴν σου ἐν ἀγαθοῖς· πρῶτον μὲν ὅτι τῶν ἱερῶν σκευῶν, καὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ ναοῦ ὡς τέλειος Χριστιανὸς μεγάλως ἐφρόντισας, εἶτα δὲ ὅτι καὶ τὰς ἡμετέρας νῦν ψυχὰς ὡς ἐξ ἄδου εἰς φῶς ἀνέκώγρησας, μνησθῶν κατ' ἀληθείαν τῆς σῆς προσποιήσεως.

102 Νομίσαντες γὰρ ἀψευδῶς σε περὶ τῶν βαρβάρων διαβοῆσαι, μάρτυς ἡ ἀλήθεια, οὐδὲ τὰ ἐν χερσίν ἐωρῶμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὅλη τῇ νοί τὰ περὶ τὸν πόλεμον φαναζόμενον· καὶ νῦν δὲ μετὰ προθυμίας ἅπαντες τῶν ἐσπουδασμένων ἀντιληψόμεθα. ὡς δὲ σὺν τοῖς ὑπερέταις τοῦ ναοῦ καὶ οἱ μετ' ἐκείνου νεώτεροι πατῆρ προθυμία περὶ τὴν καθάρσιν τῶν κεικαμένων, καὶ τὴν ἐκβολὴν τῶν ἀπυθρακωμένων ἐπεσοθήθων, μειζόνως ἠσθάνοντο τῆς βοῆς τοῦ πολέμου, καὶ τινα τῆς βαρβαρικῆς κραυγῆς σημεῖα διὰ τῆς ἐξόδου ἀκοῆς ἐπεγίνωσκον· ὁ δὲ καὶ πάλιν αὐτοὺς δορυβομένους ἰδὼν, τί φησίν, ἴστασθε τοῦ ἔργου καὶ ταμελήσαντες ἐνεοί, εἰπον ὑμῖν, τοῦ ναοῦ φροντίσατε, καὶ περὶ τοῦ πολέμου μηδένα λόγον ἔχετε· ἐγὼ τοῦτον, ὡς προέρηκα, διεψήμησα, πλάσματος ἐκοντὶ διὰ τὸ ἡρεμῆσαι τοῦ ὄχλου τὸν οἶκον· νῦν οὖν ἀμεριμνοῦντες τῶν ἐν χερσίν ὡς δούλου τοῦ Ἀθλοφόρου φροντίσατε.

103 Ὡς δὲ ἤρξαντο πάλιν ἀναθαρσῆσαντες τοῦτοις τοῖς ῥήμασιν τὰ περὶ τὸν ναὸν συλλέγειν, καὶ καθαίρειν καὶ διασπάζειν, καὶ τὴν μεθ' ὕδατος γῆν διασαροῦν, ἦκουσιν τινες ἀναγγέλλοντες, ὡς χάριτι Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐδιωχθήσαν οἱ πόλεμοι, τῶν πύλων καταθραυσθέντες ἐπιθραμῆσιν, ἡ δὲ συμμαχία τοῦ ἀθλοφόρου καὶ μόνῃ τῷ πᾶν τοῦ πολέμου κατέρβησεν, πρῶτον μὲν ὡς τὸν ναὸν αὐτοῦ συνάξασα τοὺς τῆς πόλεως, προβαλλομένη τὸν ἐμπρησμόν, οὐ γὰρ ἂν ἄλλως μετὰ σπουδῆς ἄκρι νικητὴς ἐκ τῶν κλιῶν διηγίροντο, εἰ μὴ τὸ περὶ τὸν ναὸν σέβας μετ' ἐκπλήσεως αὐτοὺς διανέστησεν· εἶτα τε ὡς περὶ εἰς παράταξιν τούτους ἀθροίσασα τε, καὶ συσκεύασσα, ἐμπλήσασα θάρσους διὰ μιᾶς ἀνθρώπου φωνῆς ἔξω πύλων ὀρμήσασιν καυσσρεπῶς παρεσκευάσεν, καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀπ' εὐσφῆρου δις καὶ τρίς καὶ πλεονάκις συγκρούσαντας νικητὰς διὰ τῆς μνήμης αὐτοῦ τῆς νῦν παρ' ἡμῖν ἐπιτελουμένης τοὺς ἰδίους δούλους ἀνεδείξεν.

A

104 Ὡς δὲ ταῦτα οἱ ἐξηγούμενοι αὐτοῖσι θεάσα-
σθαι διεμαρτύρουν τότε, καὶ διόμνυον, τὸν γὰρ ἐκόντι
ψευδόμενον ἄλλως οὐκ ἔπειθον, ὁ Σαυμάσιος ἐκείνος
ἀνὴρ, οὗ ἡ καρδία ἐψεύδετο, καὶ τὸ στόμα τὴν ἀλήθειαν
ἀπεφθέγγετο, δι' οὗ ὁ Θεός, ἐκείνου ἄλλα προσηγορι-
αῖς, ἕτερα τῆ πόλει σωτηρία ἐχαρίσθη, ὁ νέος Ἀ-
βραάμ ὁ ψευδόμενος τῆ πόλει τοὺς βαρβάρους, τὴν
δὲ σωτηρίαν ἔκων αὐτῆ προξενήσων διὰ τοῦ μάρτυρος
ὡς ἐκείνος τοὺς παῖδας ἐψεύδετο μετὰ τοῦ Ἰσαάκ ὑπο-
στρέφειν εὐδὴς ὑποσχόμενος, τῆ δὲ γλώττῃ αὐτοῦ χω-
ρὶς συνδύσεως τὸ γεννησόμενον προσήρτηεν, οὗτος δὲ
ὁ ἀνὴρ ἀκούσας τὰ συμβάντα τῆ πόλει ἤρπασεν τῷ
Θεῷ καὶ τῷ Ἀβραάμ σὺν τοῖς παροῦσιν αὐτοῖσι λέ-
γων· Κύριε ὁ Θεός ὁ προαιώνιος, ὁ παντοκράτωρ,
ὁ τῶν κρείττων γινώσκων, καὶ τῶν ἀδύλων ἐπιστήμων, ὁ
ἀνεξιχνίαστος ἐν εὐεργεσίαις, ἀκατάληπτος ἐν φιλα-
νθρωπίαις, οὗ ἡ βουλή ἔργον, καὶ τὸ νεῦμα πράγματος
ἀποτελεσμα, σὺ καλεῖς, καὶ πάντα ὑπάκουσιν σοὶ τρέ-
μα, διατι, ὅτι τὰ συμβάντα δοῦλα σά, ὁ καταμύ-
νας πλάσας τὰς καρδίας ἡμῶν, καὶ ποικίλων αὐ-
τὰς πρὸς ὁ χρὴ τοῦ προκειμένου χάριν.

B

105 Εἰ γὰρ καὶ τὸ αὐτεξούσιον ἐχαρίσω αὐτοῖς,
ἀλλ' ἐν ταῖς οἰκονομίαις τῶν εὐεργεσιῶν σου πηδάλιου-
χεις αὐτὰς πρὸς τὸ συμφέρον, ὅποιον καὶ νῦν ἐπ' ἐμοὶ
τῷ νεῷ βαλαάμ, δέσποτα μου, εἰργάσω ἁμαρταλῶ καὶ
ἀπεριμερίμω κατ' ἐκείνου ὑπάρχοντι, διὰ τὴν μνήμην τοῦ
πανενδόξου μάρτυρος οἰκτιρήσας τὴν ταπεινώσειν ἡμῶν,
καὶ τὴν ὀλην διασώσας πόλιν ἐξ ἀπροσδοκίτου, καὶ ἀγνο-
ουμένης αἰχμαλωσίας· ὥσπερ γὰρ ἐκείνου ἄλλα προ-
φῆρην διὰ γλώττης βουλόμενον ἕτερα προεύχουσαι καὶ
εὐλογοῦν τὸν λαόν σου διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος παρε-
κείσασας, ὅπως καμὲ τὸν ἀνάξιον δοῦλον σου, ἄλλα βου-
λευσόμενον διὰ τῆς φήμης τῶν ἀλλογενῶν διαπράξα-
σθαι, μίζονα καθ' ὑπερβολὴν τὴν εὐεργεσίαν τῆ πό-
λει μνηστεύσασθαι προενήσας· πού γὰρ ἴσον ἀργυρον
ῥητὸν μὴ ἀπολέσθαι, καὶ πάλιν τηλικαύτην ἐκ δουλείας
καὶ αὐτοῦ θανάτου ῥυσθῆναι;

C

106 Ὡς τῆς προσβείας τοῦ Ἀβραάμ σου καὶ τῆς ἀ-
υπερβλήτου σου, Κύριε, ἀγαθότητος! Ὁ νοῦς μου τὸν
ἀργυρον διεφύλαττεν καὶ ἡ γλῶσσα μου τὴν πόλιν διέσωσεν,
μία ἡ προσφορά τοῦ λόγου, καὶ τὰς ἐνεργείας, εἰς δύο
εὐεργεσίας ἡ σὴ φιλανθρωπία διέσκησεν ἐψευδόμεν ἐκάν
διὰ τὸν ναόν σου, καὶ ἡ ἀλήθεια τῶν λεγομένων, ἀγνούτος
ἐμοῦ, τὴν πόλιν διεφύλαξεν· ἐχαριστοῦμέν σοι, δέσποτα
ὁ Θεός, καὶ ἀξιόχρονόν τι προσενέγκαι σοὶ ἀπορούμεν
ἀλλ' ἐπειδὴ πάντων δεσπόζεις, καὶ οὐδὲν δέχῃ ὡς
καρδίας ἐν εὐδύτητι ἐχαριστοῦσας, ἰδοὺ ταύτας ἐκχέομεν
ἐνάπιόν σου κατὰ τὸ παράγγελμα τὸ ψαλμικὸν ἔπος
σὺ εἶ καὶ μάλλον οἰκτιρήσας διαφυλάττης ἡμᾶς, οὐ
μόνον ἐκ τῶν ἀνθρωπομόρφων θηρίων τούτων, ἀλλὰ
πολύ πρότερον ἀπὸ τῶν νοητῶν πολεμίων τῶν τὰς ψυχὰς
ἡμῶν ἀεὶ βουλομένων αἰχμαλωτίζειν, ὅτι καὶ τῶν νοητῶν
καὶ αἰσθητῶν ἀπάντων δεσπόζεις, ὡς τῶν ὀλων ποιητῆς,
καὶ σοῦ ἐστὶν τὸ κράτος, καὶ ἡ ἐξουσία, καὶ τὸ βασιλεῖον τοῦ
πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος εἰς τοὺς
αἰῶνας. Ἀμήν. Οὕτω δὲ τοῦ ἀνδρός τὰ ἐχαριστήρια τῷ
Θεῷ καὶ τῷ μεγάλῳ ἡμῶν προσβεβητῇ τῷ πανενδόξῳ
προσανυμνήσας μάρτυρι, ἀπαντες εἰς οἶκον τὸν Θεοῦ
δοξάζοντες ἀνεχώρησαν, ὅτι αὐτοῦ ἐστὶν ἡ δόξα καὶ ἡ
τιμὴ καὶ τὸ βασιλεῖον νῦν καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους
αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

que ac sepe cum hoste congressos, victores in sua,
quae apud nos nunc agitur, commemoratione effe-
cerit.

104 Cum autem, qui ea narrabant, suis-
met oculis isthaec sese vidisse, tunc testaren-
tur, atque etiam (neque enim illum, qui stu-
dio fuerat mentitus, aliter convincebant) ju-
rarent, mirabilis vir ille, cujus cor mentiebat-
ur osque veritatem proferebat, per quem
Deus, alia illo meditante, alia civitati sa-
lutaria largiebatur, novus Abraham civitati
barbaros mentitus, ei autem per martyrem
salutem nec cogitans concilisturus, uti ille,
sese statim cum Isaac reversurum promittens,
servos suos decipiebat, lingua autem, quod
futurum erat; nec sciens prophetabat, ille
itaque vir, cum quae civitati acciderant, audivisset,
una cum iis, qui ibidem aderant, Deum
certaminumque Victorem laudabat dicens: Do-
mine Deus, o aeterna, o omnipotens, o abscon-
ditorum cognitor occultorumque inspector, o in
beneficiis investigabilis, o in misericordia in-
comprehensibilis, cujus voluntas opus, nutus-
que rei effectus, tu vocas, omniaque tibi cum
tremore obediunt, propterea quod tibi, qui
solus creasti corda nostra eaque, prout fini
proposito convenit, immutas, omnia sint subje-
cta.

105 Etsi enim et liberum arbitrium iis sis
largitus, in tuorum tamen beneficiorum dispen-
satione eos, prout expedit, moderaris, sicuti
et nunc, mi Domine, in me novo Balaam,
peccatore nec res ad ejus exemplar consideran-
te, humilitatis nostrae propter gloriosissimi
Martyris memoriam misertus, civitatemque to-
tam ex inexpectata incognitaque captivitate
liberans, fecisti; uti enim illum, alia proferre
lingua volentem, alia precari populumque
tuum per Spiritum Sanctum benedicere coegisti
mi, ita me indignum servum tuum, alia per
alienigenarum denunciationem facere meditan-
tem, beneficium supra modum majus civitati
comparare providisti. Ubi enim, dictum argen-
tum non periisse, insignemque adeo civitatem
e servitute atque ipsa morte esse ereptam, aequale
sit?

106 O tui, certaminum Victoris intercessio,
tuaque, Domine, eximia benignitas! Animus
meus argentum custodiebat, lingua autem ci-
vitatem servabat, una erat verbi prolatio, ef-
fectusque in duo beneficia misericordia tua est
partita. De industria propter templum tuum
sum mentitus, dictorumque veritas civitatem,
ignorante me, servavit. Tibi, Domine Deus,
gratias agimus et quid tibi, quod donare di-
gnum sit, offeramus, dubii haeremus. Sed cum
rerum omnium dominus sis, nihilque, ut corda
debite grata, recipis, ecce, ea coram te se-
cundum quod in Psalmis praescribitur, effun-
dimus, ut tu, majori adhuc misericordia ex-
hibita, nos, non solum a feris illis, hominum
formam habentibus, sed multo potius a spiri-
tualibus hostibus, qui animas nostras in servi-
tutem redigere continuo student, custodias, quia
tu et spiritualium et sensibilibus omnium, utpo-
te cunctorum conditor, es dominus, atque ad
te virtus et potestas, nec non Patris et Filii
et Spiritus sancti regnum spectat in secula.
Amen n. Hunc in modum a viro actis Deo
magnoque nostro intercessori, gloriosissimo
Martyri, gratias, omnes, Deum laudantes
domum abierunt; quia ipsi convenit gloria et
honor

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

credereque,
una cum eis,
qui ei aderant,
prolixa,

quae hic re-
ciatur,

oratione gra-
tias Deo san-
ctoque Deme-
trio agit.

A. JOANNE THESALONICENSIS. honor et imperium nunc et in infinita secula seculorum. Amen.

D

ANNOTATA.

a Caput hoc, quod hic, prout in codice nostro † Ms. 193 e bibliothecæ Vaticanæ codice Ms. 821 descriptum exstat, lectori proponimus, in codice olim Mazarinæo a fol. verso 85 usque ad fol. 96 exhibetur, sequentemque, cui ego hic ob rationem supra plus semel jam memoratam, alium substitui, titulum hunc in capite præfert: Ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ κιβωρίῳ γενομένου ἐμπρησμοῦ, De facto in ciborio incendio.

b Potuisset sane Joannes, prout jam mox indicavit, plura quam duo a se hic memorata, quorum alterum præsentī, alterum seq. cap. seu potius, uti ex Annotatis, cap. huic posteriori subjungendis intelliges, duobus seqq. suppeditat, spectantia ad bellum capita, auxilioque, Thessalonicensibus a S. Demetrio prodigiose allato, illustrata, commemorare. Res ex iis, quæ infra in Annotatis, libri hujus, a Joanne de Sancti miraculis conscripti, cap. 15 et ultimo subdendis, in medium adducam, patescet.

c Liqueat ex hoc loco, Sancti festivitatem, cum ciborii Demetriani cap. præsentī memoratum incendium accidit, seu, quemadmodum ex iis, quæ ad lit. seq. notabo, patescet, seculo sexto senescente sequentisve initio, fuisse quotannis Thessalonicæ non per unum dumtaxat diem celebratam; ut Sanctum proinde jam tum in hac sua urbe natali insigni plane cultu gaudere contigerit. Adi Commentarium prævium § VIII.

d Nimirum cap. 7, 10 ac præsertim 6, quo etiam, ut dubitandum non apparet, de ciborii hujus eodem, de quo hic, incendio sermo fit; quare, cum hoc, uti in Annotatis, capiti isti subjectis, docui, seculo sexto senescente verosimillime, certeque sub Eusebio, qui Thessalonicensem cathedram forte etiam ad seculi usque sequentis initium moderatus est, evenerit, incendii, quod præsentī cap. memorat Joannes, epocha habetur sat prope comperta.

e Ut quo virum, de quo hic, apud Illyrici præfectos functum fuisse officio, intelligas, adi Pancirolium in suis in Imperii Orientalis Nolitiam Commentariis cap. 76 et aliquot seqq., uti etiam, ac præcipue quidem, cap. 23 et 93.

f Cum vir, qui barbaros, quo populum ad exeundum e templo induceret, ad civitatis muros inexpectato, uti mox subditur, advenisse, finxit, facere id absque mendacio haud potuerit, in fictione illa partem habuisse S. Demetrius non potest; ut hic benignè interpretatione Joannes Thessalonicensis indigeat, potiusque e populi, qui, Sancto agente, rem factam, crediderit, quam e sua opinione locutus esse existimandus sit.

g De hac sancta martyre videsis, quæ in Annotatis, cap. 5 subneaxis, ad lit. b observari.

h De tribus hisce sanctis martyribus ad tertiam Aprilis diem cum Martyrologio Romano jam egit Henschenius noster; templi tamen, hic memorati, quod Sanctæ istæ nomini suo sacratum prope Thessalonicam habuerunt, non meminit; quod indubie nihilominus fuisset factururus, si sacri illius ædificii in Joannis Thessalonicensis, quam modo edimus, lucubratione fieri mentionem, habuisset perspectum.

i Barbari ergo supra memorati, qui, cum incendium, de quo cap. præsentī tractatur, evenit, Thessalonicam inexpectato assultu occupare sunt mediati, Sclavi fuerunt: hæc autem natio certe non serius, quam seculo sexto, uti vel ex iis, quæ Procopius lib. 3 de Bello Gothico cap. 40 memoriæ prodit, manifestum fit, in Romani imperii ditiones, trajecto Istro, irrupit: variis autem deinceps cladibus longissimo annorum spatio imperium, subinde etiam ad muros longos, qui Byzantio dumtaxat diei itinere paulo amplius distabant, armis prolatis, attrivit, a depopulandis regionibus nondum etiam tunc omnino abstinens, cum in imperii terris, ut temporis lapsu factum, sedes ab imperatoribus obtinuissent. Res ex iis, quæ tum, ad duo capp. proxime sequentia, tum ad secundū miraculorum libri cap. 3 annotanda erunt, elucescet.

k Tum scilicet, cum incendium hoc cap. memoratum evenit, seu seculo sexto senescente sequentisve initio Thessalonicam usque Sclavi non raro jam excurrerant, editisque pro more, apud barbaros illos recepto, clamore celeberrimæ illius civitatis incolæ terruerant.

l Adi librum Genesis cap. 22.

m Videsis librum Numer. cap. 23 et seq.

n Nemo est, qui non videat, hanc prolixam admodum orationem, qua, qui hostium ad muros Thessalonicenses inexpectatum adventum finxerat, gratias Deo ac S. Demetrio una cum sibi præsentibus egerit, pro arbitrio a Joanne Thessalonicensi, oratorum in morem hic loquente, esse confictam; Verum quid de facto, quod veluti virtute superiori patratum, cap. præsentī a Joanne proponitur, censendum? Cum nihil omnino, quod naturæ vires cursumve excedat, complectatur, est, sane, cur non nemo, Sanctusne ad id prodigiose concurrerit, in dubium revocet, etsi interim raris admodum adjunctis sit vestitum.

